

Anton Blaha

AKO SOM
ZACHRÁNIL
DEDIČSTVO
KENNEDYOVCOM



VYDAVATEĽSTVO
SPOLKU SLOVENSKÝCH SPISOVATEĽOV



Copyright © 2019 Anton Blaha
Cover design © 2019 Peter Galváneš
Slovak edition © 2019 Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov,
spol. s r. o., Bratislava
e-mail: vsss@stonline.sk
<http://www.vsss.sk>



VYDAVATEĽSTVO
SPOLKU SLOVENSKÝCH SPISOVATEĽOV,
spol. s r. o.

Anton Blaha: Ako som zachránil dedičstvo Kennedyovcom
Zodpovedná redaktorka Alena Kerná
Obálka Peter Galváneš, akad. mal.
Grafická úprava a sadzba Ľubica Končeková
Tlač P + M, s. r. o., Turany
Prvé vydanie
Vytlačené na Slovensku

ISBN 978-80-8202-119-9

Anton Blaha

AKO SOM
ZACHRÁNIL
DEDIČSTVO
KENNEDYOVCOM

AKO SOM
ZACHRÁNIL
DEDIČSTVO
KENNEDYOVCOM

*Venujem Márii, Janke, Katke, Mirke,
vnúčatám a pravnúčatám*

OBSAH

Predslov	9
Trest smrti – áno či nie	11
Ako som zachránil dedičstvo Kennedyovcom	19
Teplá láska slovenská	29
Môj najväčší honorár	42
Špión, ktorého nepopravili	49
Keď sokol opáchne	70
Predaná nevesta	83
Som prostitútka, pán sudca	93
Slzy kabaretu Tatra revue	99
Tri ženy Ladislava Mednyánszkeho	109
Môj posledný prípad	147
O autorovi	157
Bibliografia	158

PREDSLOV

Najradšej mám zimu, keď sneh všetko prikryje. Zem, záhrady, les, celé okolie je biele, prestretý nevinný stôl prírody, prikrytý čistou belostnou plachtou. Zime nie je čo vyčítať, azda len to, že je zimšie, ako inokedy. Zima, nie leto, je obdobím odpočinku, v izbách je teplúčko, niekde plápolá oheň a vonku nás nečaká nič nepríjemné, pravdaže, pokiaľ nenapadne sneh, ale to je skôr zábava odhrňvať ho. A čo nestáčime, o to sa postará naše milé slniečko.

V zime, aj preto ju mám rád, sa dobre píše, skladá, komponuje a pritom sa zobrieva. Zima mi je blízka aj preto, že papier je tiež biely ako sneh, keď ukladáme naň do riadkov písmenká a rôzne znaky a keď ich poskladáme sú ako cestičky na bielej pláni, krížia sa nielen v spisovateľovej hlave, ale aj na belostnom papieri a vytvárajú rôzne skladby a príbehy, ktoré potom predkladáme čitateľovi.

Priznám sa, že svoje justičné príbehy, som nezačal písať v zime, ale v jeseni. Ten prvý ešte v jeseni 1989, keď som sa presvedčil na tragédií mladého muža, ktorý nezmyselne vraždil, že trest smrti je nehumánny a mal by byť zrušený. Podarilo sa to až o niekoľko mesiacov neskôr po pamätných novembrových zmenách v roku 1989. Potešilo ma, že na začiatku tohto historického rozhodnutia o zrušení trestu smrti bola azda moja skúsenosť, s ktorou som sa podelil s čitateľmi a našla odozvu aj v odborných kruhoch.

Dalšie súdne príbehy, ktoré som zažil v mojej praxi, majú tiež jesennú pečať. Podobali sa listom zvláštneho stromu s názvom likvidambar, ktorý rastie v našej záhrade. Má krásne rôzno-sfarbené lístie a keď som dopísal niektorý súdny príbeh, predstavoval som si, že práve odpadol z neho jeden pestrý list, či pozdrav alebo text do mojej knižky, ktorými ju zaplním. Je to azda aj z popadaného lístia mojich spomienok z profesionálnej kariéry advokáta. Mám len jedno želanie, aby rovnaký pocit z mojich súdnych prípadov, mal aj čitateľ po ich prečítaní.

Nová zbierka niektorých príhod, ktorú odovzdávam na čitateľskú milosť, je pokračovaním jesenného pestrého padajúceho lístia. Sprostredkúvam osudy bežných ľudí v rôznych kritických, ale aj zábavných životných situáciách. Nadväzujem tak na moju predchádzajúcu knižku Manderla a Modrý Maurícius, ktorá sa stretla s priazňou čitateľov. Zaradil som z nej aj starší dopracovaný príbeh, s názvom Tri ženy Ladislava Mednyánszkeho do nového konvolútu súdnych poviedok.

Poteším sa, ak niektorá zo súdnych poviedok aj z tejto mojej najnovšej tvorby nájde svojho pozorného čitateľa a spestrí vám, tohoročnú neskorú jeseň alebo prichádzajúcu zimu.

Anton Blaha

TREST SMRTI – ÁNO ČI NIE

Spravidla každú justičnú budovu charakterizuje vážnosť a dôstojnosť. Usilujú sa o to aj architekti a zdôrazňujú jej majestát, aby vnútorným usporiadaním aj exteriérom umocnili všetky náležitosti večnej spravodlivosti, ktorá sídli pod jej klenbami. Tak je to asi správne aj prirodzené na celom svete. Justičné budovy nemôžu predsa vyzeráť ako osvetové besedy.

A predsa, napriek strohosti súdov, sa v ich priestoroch znova obnoví alebo spretrhá toľko pavučinových vláskov vzťahov, či už rodičovských, priateľských, susedských, zamestnaneckých a vôbec ľudských. Ľudia v nich hľadajú útechu, podporu svojich názorov, útočisko vo svojich trápeniach, dovolávajú sa pravdy, porozumenia a spravodlivosti. Súdne priestory sa stávajú od nepamäti neodmysliteľnou ľudskou vzťahovou kronikou úda-
jov, počnúc dieťaťom, pokračujúc dospelými a končiac mŕtvymi. Áno, aj mŕtvymi. Je to jediné miesto, kde existuje posmrtný život na zemi. Najmä v dedičských veciach, keď pozostalí nediajú dlho po fyzickom odchode zomrieť svojim majetnejším predkom a privolávajú ich za svedkov ako pôvodcov testamentov, darov, sľubov, jednoducho svojho šťastia, alebo nešťastia. Posmrtný život však existuje aj v iných súvislostiach. Ale o tom až neskôr.

Pred vyše desiatimi rokmi ma v strohých chodbách bratislav-

ského justičného paláca upútal detský hlas. Najskôr som myslel, že je to hlas z perinky niektorej matky – zamestnankyne súdu, ktorá sa prišla pochváliť spolupracovníckam svojím prírastkom. Nebol to však plač dieťaťa, ktorý na seba upozorňuje preto, aby sa mu venovali. Bol to iný plač. Hlbší. Nešiel z pľúc ako u novorodeniatka. Vychádzal zo srdca. Videl som to podľa drobných slz, ktoré sa kotúľali z očičiek malého dievčatka. Vedľa neho sedela mladá, uťahaná žena, ktorej sa rinuli z očí na vyblednuté líca ťažké kropaje.

Tieto slzy aj v atmosfére budovy zvyknutej na rôzne drámy a bolesti prenikali hlboko cez chladné múry chodieb. Patrili dcére a žene, ktoré sedeli schúlené pred pojednávacou miestnosťou na prázdnej chodbe. Nebola to asi drobnosť, kvôli ktorej sem prišli a plakali. Zrejme to nebolo nízke výživné alebo spor so susedom o záhradu, či dokonca o plot. Stál som obďaleč, keď o chvíľu sa otvorili dvere pojednávачky, vyvádzali z nej statného muža. Bol zostarnutý a зробenejší ako zvyknú byť jeho rovesníci. Ženy nedbali na strážcov, hodili sa mu k nohám v snahe ho objasť. Nevedel som však stále dôvod tejto dramatickej scény.

Až neskôr som sa dozvedel, čo sa odohralo. Jeho skutok bol strašný, rovnako ako zážitok zo stretnutia s plačúcou rodinou na chodbe súdnej budovy. Dvaja mladí štátni zamestnanci mu doručovali do jeho rodinného domu predvolanie na úrad. Domáci im zrejme nechceli otvoriť a vyhýbal sa prevzatiu zásielky. Neskôr sa bránil, že úradné osoby ho prekvapili práve vtedy, keď boli s manželkou v spálni. Nevieam. Dnes už to nikto nezistí. Dvaja mladí iniciatívni pracovníci si chceli splniť svoju povinnosť a keď sa dvere neotvárali, privolali si ešte pomoc a vylomili ich. Nezastavili sa, ani keď sa majiteľ bránil, chytil do rúk sekeru a hrubo útočil. Nik neustúpil. Ani úradná moc – ani občan. Tragicky sa skrížili nesprávne pochopené úlohy, či uskutočnené predovšetkým v nesprávnom čase. Škoda, keby bol aspoň jeden ustúpil, keby bolo zišlo na um predstaviteľom zákona, že obálku s predvolaním mu môžu doručiť neskôr, o dve hodiny, alebo na druhý deň po robote, alebo podvečer pri pive, neboli by sme azda sved-

kami tragédie. Lebo konflikt skončil dvojnásobnou smrťou sta-
točných ľudí, alebo poškodených, ako sa hovorí v odbornej ter-
minológii, ktorých brutálne zasiahla sekera vraha. Po jednom
z nich zostala mladá žena a dve deti.

Krajský súd potvrdil rozsudok okresného súdu, ktorým bol
obžalovaný uznaný z trestného činu dvojnásobnej brutálnej vraž-
dy, za ktorý mu uložili trest smrti. Až teraz som pochopil, pre-
čo kľáčala jeho žena a dieťa a objímali mu nohy. Lúčili sa s ním
natrvalo. Aj po ňom zostala mladá vdova a dve nedospelé deti.

Ťažko zaujať stanovisko k trestu, keď človek musí zohľad-
ňovať toľko záujmov, mnoho hodnôt, hodnotu života toho, čo
zomrel a jeho rodiny. Hodnotu toho, ktorý žije a musí zomrieť
ako vinník odsúdený na smrť a trápenie jeho rodiny. Hodno-
tu zákona, spravodlivosti, hodnotu verejného poriadku a podob-
ne. Nevedel som to rozumne vysvetliť, ale začal som pochybovať
o zmysle absolútneho trestu, trestu smrti, napriek širokej palete
rôznych názorov naň. Asi som precitlivený, myslel som si.

Až neskôr som začal hľadať pre tento môj zážitok racionálne
dôvody a hľadám ich, dopĺňujem a obnovujem vlastne doteraz.

Spomínam si aj na iný prípad, keď 40-ročný prihlúply dedin-
ský starý mládenec zneužil dievčatko a potom ho ešte dopichal.

Niekoľkokrát som si položil otázku: Ako by som sa správal
v úlohe otca, keby niekto takto brutálne zneužil moju vlastnú
dcéru? Ovládal by som sa? Nežiadal by som sám najkrutejšiu
odplatu? Asi áno. Ale pri treste smrti, a treste vôbec, nemôže
klásť otázky iba rodič, poškodený, alebo najbližší človek. Rovna-
ké otázky si musí klásť sudca, obhajca, prokurátor. Ba dokonca
nielen títo ľudia, ale celá spoločnosť.

Ako ľudstvo začalo organizovane žiť, opantál ho strach o exis-
tenciu. A výrazom bol trest, trest ako obrana proti nepriateľom,
chorým, šialencom, všetkým, ktorí ohrozovali rodinné, rodové či
triedne spoločenstvo. Ľudia si dokonca zavolali aj pomoc svojich
bohov, aby mal trest vyššiu autoritu, a aby dopadol na každého,
počínajúc biblickým hriechom a dedičným trestom, ktorý údajne
všetci nesieme. Trest prechádzal v histórii rôznymi premenami,

stal sa nástrojom útlaku, pomsty, ale i prevencie. Tresty boli surové, pričom sa počítalo najmä s odstrašujúcim účinkom.

Pripomeňme si, o ktoré tresty išlo: obesenie, lámanie v kolese zaživa, utopenie, pochovanie za živa, štvrtenie tela, hádzanie do banskej šachty, zavesenie na hák a podobne. Zavesením na hák popravovali najmä poddaných, ktorí sa búrili proti vrchnosti, či už to bol Juro Jánošík alebo ďalší. Zbojníkom neskôr trhali živé mäso rozpálenými kliešťami, neskôr im dolámali ruky a nohy kolesom a nakoniec ich obesili na hák. Netreba azda ďalej citovať z dávnej feudálnej justície, ktorá len zdokonaľovala formy z predchádzajúcich zriadení. A nemusíme ani zdôrazňovať, že mala svojich pokračovateľov i v dvadsiatom storočí, najmä v nacistických koncentračných táboroch. A napriek krutým trestom neubudlo ani zlodejov ani rebelov. Trestom smrti sa trestalo vlastne všetko, nielen praví zločinci, násilníci, vlastizradcovia, ktorí za judášsky groš zrádzali a zrádzajú svoju vlasť, ale dokonca aj neverní manželia a takmer nekonečný ľudský rad. Aj vtedajší právni filozofi si museli položiť tú istú otázku, akú si kladú odborníci i dnes: Aký zmysel má krutý a prísny trest? Odstraňuje skutočne ďalších od páchania trestných činov?

Pozostatky a prieskumy o vplyve trestu smrti hovoria, že kruté tresty nemajú očakávaný výsledok. Aj preto sa v modernej spoločnosti upustilo od neľudského týrania a od verejných popráv ešte v uplynulom storočí. Trest smrti neplní svoj účel najmä z toho dôvodu, že podľa sociologických výskumov každý páchatel sa spolieha, že ho nechytia, a teda neráta ani s odplatou. Kolujú dokonca také historky, že pri verejnej poprave nevernej ženy si dávali schôdzky milenecké dvojice, že vreckoví zlodeji s obľubou kradli pod šibenicu, na ktorú vešali známeho zlodeja.

Vážne sa nad úlohou trestu zamýšľali už osvietenci a francúzski encyklopedisti. Pod ich vplyvom napísal Cesare Beccaria v Taliansku v roku 1764 revolučné dielo *Dei delitti e delle pene* (O zločinoch a trestoch), ktoré doteraz svojou pokrokovosťou ovplyvňuje filozoficko-právne myslenie. Pripíšme si k dobru, že k prvým prekladom na svete patrí i trnavské vydanie z roku 1777,

ktoré ovplyvnilo aj pokrokové reformy trestného zákonodarstva Márie Terézie, najmä zrušenie tortúry (mučenia) pri vypočúvaní.

Beccaria predovšetkým nastolil otázky, ktoré sú aktuálne dodnes: o zmysle trestania, o prísnosti trestov, o prezumpcii neviny, o prevencii, verejnosti, o legalite trestného konania, o senátnom rozhodovaní atď. Môžeme povedať, že všetko sa dnes v našom modernom trestnom zákonodarstve z Beccariových predpovedí, či vtedy ešte verzii, v podstate naplnilo. Jedna otázka zostala nezodpovedaná a nerealizovaná, a to odpoveď na otázku o opodstatnenosti trestu smrti, či je trest smrti nevyhnutný a najmä užitočný.

Zastavme sa pri humánnej stránke trestu smrti. V našej spoločnosti platí zásada, že najväčšou hodnotou je život človeka. A predsa náš trestný zákon obsahuje ustanovenie – hoci výnimčné – o ukladaní trestu smrti.

Pochopiteľne, že na opodstatnenosť tohto inštitútu nie je jednoduchá odpoveď. Nezávisí len od toho, či otázku, aký trest uložiť, kladie otec zneucteného dieťaťa, manželka a deti zavraždeného otca, alebo sudca. Čoraz väčšmi prevláda názor, že tieto otázky si musí klásť predovšetkým spoločnosť, ktorá v modernej dobe správne vytrhla trestajúci bič z rúk poškodeného a zrušila vlastne starú tisícročnú tradičnú zásadu „oko za oko, zub za zub“.

Ľudská bolesť, ktorú nám spôsobí násilnou smrťou zločinnec, stále vo vedomí mnohých ľudí vyvoláva túžbu po rovnakej odplate.

S jednou analýzou psychiky, ktorá vyvolala takú búrlivú diskusiu vo svete, vyšiel práve americký prozaik Truman Capote vo svojom faktografickom románe Chladnokrvne, o dvoch beštiálnych vrahoch odsúdených na smrť, ktorí diskutujú o smrti pred popravou. Jeden z nich, Perry povedal: „A prečo? Vojakom to celkom pokojne dá spať. Vraždia a ešte za to dostávajú metále. Všetci títo statoční občania Kansasu ma chcú zavraždiť – a kat sa už teší na tú robotu. Zabiť je ľahké, oveľa ľahšie, ako niekomu poviesiť na krk falošný šek. Ved' len uvažuj. Cutterovcov som poznal hádam dokopy len hodinu. Keby som ich bol naozaj poznal,